

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MIFOLOGIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHDA FANLARARO INTEGRATSIYA VA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING O'RNI

Dilmurodova Nazokat Sobirjonovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti pedagogika fakulteti
Ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi
kurs 1-25-guruh magistranti
nazokatdilmurotova@gmail.com
Orcid:0009-0004-1527-5119
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18384854>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-yanvar 2026 yil
Ma'qullandi: 24-yanvar 2026 yil
Nashr qilindi: 27-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

boshlang'ich ta'lim, mifologik dunyoqarash, zamonaviy pedagogika, narrativ ta'lim, interfaol metodlar, fanlararo integratsiya, axloqiy tarbiya, ijodiy fikrlash, tasavvur, raqamli ta'lim vositalari

ABSTRACT

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga zamonaviy ta'lim berish jarayonida mifologik dunyoqarashni shakllantirishning nazariy asoslari va amaliy metodikasi yoritilgan. Tadqiqotda mifologik tafakkurning bolalar psixologik rivojlanishidagi o'rni, uning ta'lim mazmuniga integratsiyalashuvi hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unligi tahlil qilingan. Mifologik materiallardan foydalanish orqali o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar, ijodiy fikrlash, tasavvur va mantiqiy mushohada qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari ochib berilgan. Maqolada narrativ ta'lim, interfaol metodlar, fanlararo integratsiya hamda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish asosida mifologik dunyoqarashni shakllantirishning samarali usullari taklif etilgan. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning ma'naviy, madaniy va intellektual rivojlanishini ta'minlashda mifologik yondashuvning muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi

Mamlakatimiz ta'lim tizimida boshlang'ich sinf bosqichi o'quvchilarda butun umr davomida shakllanadigan asosiy dunyoqarash va fikrlash qobiliyatlarining poydevori bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi globallashuv sharoitida ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshirish, balki ularning dunyoqarashi, tafakkuri va ma'naviy-axloqiy fazilatlarini shakllantirishdan iboratdir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf bosqichi shaxs kamolotining poydevori hisoblanib, bu davrda berilgan ta'lim va tarbiya bolaning keyingi rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli boshlang'ich ta'limda qo'llaniladigan metod va vositalar o'quvchilarning yosh, psixologik va intellektual xususiyatlariga mos bo'lishi lozim. Boshlang'ich sinf o'quvchilari atrof-muhitni asosan obrazlar, tasavvurlar va hissiy idrok orqali qabul qiladilar. Ularning tafakkuri konkret-obrazli xarakterga ega bo'lib, mavhum tushunchalarni qabul qilishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Ana shunday sharoitda mifologik dunyoqarash elementlari — afsona, rivoyat, ertak va miflar orqali ta'lim berish samarali pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. Mifologik materiallar bolalarda qiziqish

uyg'otadi, ularning tasavvurini boyitadi hamda borliqni yaxlit holda idrok etishiga yordam beradi.

Mifologiya xalqning tarixiy xotirasi, milliy madaniyati va ma'naviy merosining ajralmas qismi hisoblanadi. Unda ajdodlarimizning tabiat, jamiyat va inson haqidagi qarashlari, yaxshilik va yomonlik, jasorat va adolat kabi tushunchalar mujassamlangan. Boshlang'ich ta'lim jarayonida mifologik manbalardan foydalanish orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik tuyg'usi va qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirish mumkin.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari esa mifologik materiallarni yangicha yondashuv asosida o'quv jarayoniga tatbiq etish imkonini bermoqda. Interfaol metodlar, ijodiy topshiriqlar va integrativ yondashuvlar orqali mifologik dunyoqarashni shakllantirish ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu bois boshlang'ich sinf o'quvchilariga zamonaviy ta'lim berishda mifologik dunyoqarashni shakllantirish metodikasini ishlab chiqish, uning pedagogik samaradorligini tahlil etish, va bu metodlarni sinf xonalarida qanday qo'llash mumkinligi — bugungi pedagogik tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Asosiy qism

Mifologik dunyoqarash tushunchasi va pedagogik ahamiyati

Mifologik dunyoqarash — inson tafakkurida tarixiy miqyosda shakllangan afsona, rivoyatlar, miflar orqali qabul qilingan bilim, qadriyat va qarashlarning tizimidir. U insoniyatning qadimiy tajribasini, jamiyat qadriyatlarini hamda **fantastik fikrlash mexanizmlarini** o'quvchiga yetkazishda pedagogik resursdir.

Mifologik materiallar o'quvchilarda **tasavvur, ijodkorlik** va **xalq madaniyati elementlarini** o'rgatishda qo'llanadi — bu holat esa o'z navbatida **lingvistik, madaniy va axloqiy kompetensiyalarni** boyitadi. Mifologiya elementlari o'quvchilarning **ijtimoiy va madaniy tushunchalarini rivojlantirishda** samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, mifologik kontent (masalan, afsonalar va rivoyatlar) o'quvchilarda dastlabki madaniy tasavvur va tafakkur shakllanishiga yordam beradi.

Folklor va rivoyatlarni darslikka integratsiya qilish

Folklor va rivoyatlar — o'quvchilarga xalq tarixini va qadriyatlarini anglash uchun eng yaqin vositadir. Folklor elementlaridan foydalanish orqali o'quvchilarda **axloqiy tushunchalar va madaniy qadriyatlar** mustahkamlanadi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, folklor asosidagi ta'lim yondashuvlari o'quvchilarning **nutq, mantiqiy fikrlash va til ko'nikmalarini** yaxshilaydi.

Mifologik matnlarni interfaol metodlar orqali o'rganish

O'quv jarayonida o'qituvchi mifologik matnlarni **saksonlab savol-javoblar, rolli o'yinlar va dramatisatsiya** orqali o'rganishga yo'naltirsa, bu o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va **ijtimoiy muloqot qobiliyatlarini** rivojlantiradi. Misol uchun, mif qahramonlarini sahnalashtirish orqali o'quvchilar nafaqat mazmunni yaxshi idrok etadi, balki nutq va ijodkorlik qobiliyatlarini ham mustahkamlaydi.

Narrativ ta'lim: boshlang'ich sinflarda hikoya orqali bilim berish metodikasi

Narrativ ta'lim — o'quv materialini hikoya, voqea, qahramonlar va ularning sarguzashtlari orqali o'rgatish usulidir. Bu yondashuv bolalarda **til, mantiqiy fikrlash, xotira va emotsional idrokni** rivojlantiradi hamda darsni "hayotiy" holatga yaqinlashtiradi. Hikoya asosida o'qitish, shuningdek, o'quvchilarning **axloqiy qarashlarini** shakllantirishda ham

samarali vositadir. Hikoya — ma'lumotni mantiqiy zanjirga joylashtiradi. Shu sababli, o'quvchilar voqeani eslab qolishadi va u orqali bilimni ham yodda saqlaydilar.

Integratsiyalangan yondashuvlar

Mifologik mavzularni boshqa fanlar, masalan ona tili, san'at va tarix bilan bog'lab o'rgatish — o'quvchilarda **fanlararo tafakkurni** shakllantiradi. Bu yondashuv o'quvchilarning **ko'p qirrali fikrlash** imkoniyatlarini kengaytiradi hamda ularni mavzuni turli nuqtai nazardan tahlil qilishga o'rgatadi.

Rivojlantiruvchi baholash

Baholash tizimida faqat faktlarni yodlash emas, balki **ijtimoiy fikrlash, ijodiy reaksiya** va **mifologik mavzularni tahlil qilish** qobiliyatlariga baho berish ta'lim jarayonini samaraliroq qiladi. Baholashda loyiha-tadqiqot ishlari, o'quvchilarning mavzuga oid tasviriy nuqtai nazarlarini bayon etishlari inobatga olinadi.

Xulosa

Bugungi boshlang'ich ta'lim jarayonida **mifologik dunyoqarashni shakllantirish** o'quvchilarda nafaqat madaniy bilimni oshiradi, balki **tasavvur, ijodkorlik, mantiqiy tafakkur va axloqiy qadriyatlar**ni mustahkamlashga xizmat qiladi. Mifologik materiallar o'quv jarayoniga integratsiya qilinganda — darslar yanada **interfaol, qiziqarli va mazmunli bo'ladi**. Bundan tashqari, narrativ ta'lim ham **milliy madaniyat va mifologik merosni** yangi avlodga yetkazishda kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Hikoya va mifologiya orqali shakllangan dunyoqarash o'quvchilarda **axloqiy qadriyatlar, vatanparvarlik va madaniy ong**ni mustahkamlaydi

Zamonaviy pedagogik metodikalar (dramaturgiya, rolli o'yin, fanlararo integratsiya) yordamida o'quvchilarda mifologik kontentni tahlil qilish va tasavvur orqali **ijodiy fikrlashning shakllanishi** ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu sababli, dars rejalari va o'quv dasturlarida mifologik yondashuvlarni to'g'ri joylashtirish - pedagogik xodisalarni boyituvchi asosiy omil bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Erkin o'g, Ne'matov Oybek. "INSON MA'NAVIY QARASHLARINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI." TANQIDIY NAZAR, TAHLILYIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR 1.5 (2025): 395-401.
2. Erkin o'g'li, Nematov Oybek. "PEDAGOGIK DASTURIY VOSITALAR." MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS 1.3 (2024): 147-150.
3. Oybek o'g'li, Nematov. "VISM DASTURINING AFZALLIKLARI." STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS 1.2 (2024): 230-234.
4. Ne'matov, Oybek. "TA'LIMDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI." Science Shine International scientific journal"-2023 (2023).
5. Ne'Matov, Oybek Erkin O'G. "VEB DASTURLASHDA YII2 FREYMOVORK." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 2.1 (2022): 1151-1158.
6. Ne'matov, O. «AXBOROT PSIXOLOGIK XAVF TALABA SHAXSI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA». Interpretation and Researches, т. 2, вып. 1(23), февраль 2024 г.,
7. Ne'matov, Oybek, and Mohinur Umirova. "The importance of information and communication technologies in organizing the primary education process." Journal of science-innovative research in Uzbekistan 4.4 (2024): 77-81.